

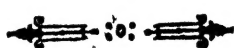
શ્રી ૧૧.

પાં ર સી એ મ્પા ય ર
થીએટ્રીકલ કું.

વીર ગર્જના.

નાટકના ગાયનો.

મેનેજીંગ ડાયરેક્ટર મીઠ ડેનીયલ ડેવીડ.

નાટક રચનાર :

મણીશંકર ત્રીભાવન ત્રીવેદી (પાગલ.)

પાપી પ્રસિદ્ધ કરનાર કંપનીના માલિક.

આવૃત્તિ પહેલી.] ઈ. સ. ૧૯૨૬. [પ્રત ૩૦૦૦.

સર્વ હક માલિકને સ્વાધીન છે.

કીંમત ચાર આના.

દક્ષીણના ધર્તાસર્માં સીંહગઢ । કીલ્લો મહત્વનો વીશય છે એ મજબુત દુર્ગને એકજ રાતમાં સર, કરનાર વીર વર તાનાજી માલુસરેની અગ્નેઝ મરદાનગી વીર, તેમજ કરણ ભાવનાથી ભરપુર છે. છેત્રપતી શીવાજી મહારાજના જન્મણા હાથ જેવા એ બહાદુરની એ છેલ્લી બહાદુરી ખરેખર અબળ છે.

કીલ્લેદાર ઉદયભાનુ જે સીંહગઢ કીલ્લાનો કીલ્લેદાર હતો તે એક સંપુર્ણ શક્તીમાન સરદાર હતો. એ કરડા અમલદારનું દીક્ષીના દરબારમાં ઘણુંજ વજન હતું ઉદયભાનુએ અનેક યુદ્ધમાં પ્રસંશ મેળવી હતી. એવા એક સખળ શત્રુ સાથે મુકાબલો એ તાનાજીને માટે ઘણુંજ જોખમ ભરેલું અને લગભગ હારવા જેવુંજ કામ ગણાય.

કમળ નામની એક રજપુતાણી કે જેને ઉદયભાનુએ કીલ્લામાં નજર કેદ રાખી હતી ઉદયભાનુની મોટામાં મોટી આશા એ હતી કે કમળ તેની રખાત બને.

જ્યારે ખીજી બાજુ કમળ એક પત્રી રજપુતાણી હતી, તથા એક પરણેલી સ્ત્રી હતી. ઉદયભાનુ સાથેની લડાઈમાં એનો પતિ માર્યો ગયો હતો. તેથી હાલ તે ગંગા સ્વરૂપ (વીધવા) હતી. ઉદય-ભાનુના અત્યાચારથી બચવા તેણે એક કષ્ટતરને ગળે ચીડી બાંધી કોઈ પણ વીરને સંદેશો મળશે એ જાંખી આશાએ કીલ્લાપરથી છો-ડ્યું. હવે દૈવયોગ એવો બન્યો કે તે ચીડીવાળું કષ્ટતર તાનાજીનેજ મળ્યું. ચીડીમાં સતીની ચીસ હતી સતીનો વિલાપ હતો સતીનેજ મરતબો હતો.

સતીના પોકારનો કૃતીથી જવાબ

એજ

વીર ગર્જના

સિંહગઢની સ્વારી સાથે સતી રક્ષાનો વીશય મળતાં તાનાજીને ખેવડી હીંમત આવી. અશક્ય શક્ય કરી બતાવવા મેદાનમાં પડેલો એ વીર એકલો સીંહગઢ ચઢી ગયો, અને સીંહગઢ સર કર્યો. સતીને બચાવી પણ ઉદયભાનુની તલ્વારથી તે માર્યો ગયો.

આજના પ્રયોગનું એજ લક્ષસ્થાન છે.

ગઢ આલા પણ સિંહ ગેલા

(સિંહગઢ મળ્યો પણ સીંહ ગુમાવ્યો).

એ આજના નાટકનું મુખ્ય રહસ્ય છે.

ગૂજરાત વિદ્યાપીઠ ગ્રંથાલય

[ગૂજરાતી કૉપીરાઈટ વિભાગ]

અનુક્રમાંક ૧૩૪૧૬ વર્ગિક

પુસ્તકનું નામ ૯૧૨ ગાજની.

વિષય ૬- : ૨-૪

(૩)

પાત્રોની ઓળખ.

પુરુષ વર્ગ.

શીવાજી—મહારાષ્ટ્રાધીપતી.

તાનાજી—સીંહગઢ સર કરનાર વીર સરદાર.

કૃષ્ણરાવ—તાનાજીનો મોટો પુત્ર.

રાયાજી—તાનાજીનો નાનો પુત્ર.

શેલાર—તાનાજીનો મામો.

ઉદયભાનુ—સીંહગઢનો કીલ્લેદાર.

જગતસીંહ—ઉદયભાનુનો સાથીદાર.

કમાલખાન—ઉદયભાનુનો અંગરક્ષક

કીરાતસીંહ—ઉદયભાનુનો નોકર.

વૈકુંઠરાવ—તાનાજીનો કારકુન.

શીવાય અન્ય પાત્રો.

સ્ત્રી વર્ગ.

કમળ—ક્યોક અનાથ રજપુતાણી.

વીમળ—ઉદયભાનુની પત્ની

યરાવંતી—શેલારની પાળક પૌત્રી, પાછળથી રામબાની પત્ની

મુગુણા—કૃષ્ણરાવની પત્ની.

લક્ષ્મીતા—વૈકુંઠરાવની પત્ની.

શીવાય અન્ય પાત્રો, સ્થળ, મહારાષ્ટ્ર સીંહગઢ તથા આબુ નાંબુનો પ્રદેશ.

શ્રી ૧

વીર ગર્જના નાટકનો સારાંશ.

—૦૫૧(૦)૦૫૧—

મંગળા ચરણ.

—:—
ખાળાઓનું વસ્તુ મુચન.—:—
પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ:—સીંહગઢ ઉપરનો રાજ મહેલ.

કીલ્લેદાર ઉદયભાનુએ નજર કેદ કરેલી રજપુત રમણી કમળ પોતાની દુખી હાલતપર વીચાર કરી રહી છે, દાસી આવીને કીલ્લેદાર ઉદયભાનુ પધારવાની ખબર આપે છે, કમળનો કચવાટ, ઉદયભાનુનું આવવું ! કમળ પાસે પ્રેમ યાચના કમળનો ધનકાર, ઉદયભાનુની સખ્તાઈ, એક પવીત્ર રમણીની અણુહીંમત, છેવટે ઉશ્કેરાઈ ઉદયભાનુ જગતસીંગ નામના સરદારને એ હુકમ કરે છે કે આ સ્ત્રીની ખોટી મગરૂરી નાશ પામે ત્યાં સુધી એને ફટકાવો, રજપુત ધર્મ જાણનાર જગતસીંગ એક અનાથ અખળાપર ચાલુક ચલાવવાની ચોખ્ખી ના પાડે છે. ઉદયભાનુ તદ્દન બેકામ બને છે. કમળપરનો કોપ હવે જગતસીંગપર ઉતરે છે, પરીણામે બેઉ હાથે હાથ આવી જાય છે, જગતસીંહ ઉદયભાનુને જખ્મી કરે છે.

ટુપ્પો—

પ્રવેશ ૨ નો

સ્થળ:—વૈકુંઠરાવનું મકાન.

સીંહગઢ સર કરવા મેદાનમાં પડેલા વીર તાનાજીનો સેવક વૈકુંઠરાવ પોતાની બેરી પાસે કલમની કરામત વર્ણવે છે, પત્ની પત્નીનો મતભેદ । વૈકુંઠરાવ હાંચ રૂસ્વતને યોગ્ય માને છે, જ્યારે તેની સ્ત્રી તે વસ્તુને ધીકકારે છે ઇત્યાદી હાસ્ય ચર્ચાને અંતે, સીપાઈ આવીને ખબર આપે છે કે જગતસીંગ નામનો એક સરદાર કીલ્લાપરથી ઉતરતાં પકડાયો છે. વૈકુંઠરાવ તેને હાજર કરવા ફરમાવે છે, જી પાસે પોતે મહાન હેવાના બાપાઈ મારે છે. જગતસીંગને સીપા-

(૫)

જમ્મો હાજર કરે છે. પોતાની અધીરોને ચક્રીત કરી દેવા વૈકુંઠરાવ જગતસીંગને દમ ભગાવે છે ! પણ જગતસીંગના ચેન ચાળા ભેતાં ગંભીર મામલો ચેતી જઈ વાત વાળી લે છે ! વૈકુંઠરાવની ઐરી પોતાના પ્રાણેશ્વરનું પાણી કળી જાય છે.

પ્રવેશ ત્રીજો.

સ્થળ:—તાનાજીની ડાવણી

સિંહગઢની તળેટીમાં ડાવણી નાખીને પડેલો વીર સરદાર તાનાજી માલુસરે કે જેણે કીલ્લો ચારે તરફથી મજબુત થેયો છે, તે પોતાના સાથીદારો સાથે ચર્ચા કરી રહ્યો છે, વધુકુંઠરાવ જગતસીંગને હાજર કરે છે, વીરની ઉદારતા, જગતસીંગ તાનાજીના ઉદારતાથી તાનાજીને પુજારો અને છે. આદ્ય ગુપ્ત માર્ગેથી કીલ્લાપર જતી ઉદયબાનુની સ્ત્રી વીમળદેવી પકડાવાના ખપર તાનાજીનો નાનો પુત્ર રાયબા લાવે છે, તાનાજી તેને હાજર કરવા ફરમાવે છે, અહીં પણ એક નીતીમાન મરાઠાની પવિત્રતા ચમકી ઉઠી છે, સર્વ સરદારોને તાનાજી ફરમાવે છે કે આવનારી સ્ત્રી શત્રુ પત્નિ છે. છતાં પણ એક સ્ત્રી છે ! તો સ્ત્રી સન્માનનો આર્ય ધર્મ સર્વ સંભાળો ! વીમળને હાજર કરવી, તાનાજી તેને દિલાસો આપે છે, વીમળ તેનો અર્થ એમ કરે છે કે મારો દરજ્જો જાણ્યા પછી તાનાજી હરે છે. વીમળ અને તાનાજીનો વીવાદ, તાનાજીની મ્હેરબાનીનો વીમળ ગેરલાભ લે છે, છેલ્લે તાનાજીનું ઉશ્કેરવું, વીમળને ઉતારી પાડરી, ચક્ર દુર કરવો, વીમળના ચંદ્ર વદનનું દર્શન થતાજ તાનાજીનો મોટો પુત્ર કબીરાવ અંજાઈ જાય છે ને વીમળ પર મોહી પડે છે તાનાજી વીમળને યોગ્ય શિક્ષા ફરમાવે છે.

ટુલ્લો

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ:—કબીરાવનું એકાંત ભુવન.

વીમળના રૂપ પર પાગલ અનેલો કબીરાવ વૈકુંઠરાવની મદદ લે છે. અને એક ચીઠ્ઠી વીમળ પર લખે છે જેને પ્હોંચાડવાનું કાર્ય વૈકુંઠરાવ માથે ચડાવે છે !

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ:—રાજ બાગ.

તાનાજીના મામા સેઠારની પાસક પૌત્રી યશવંતી જેનું વેવીશાજી તાનાજીના નાના પુત્ર રામબા સાથે થયું છે, તેનો અને સખીયોનો વીનોદ બાદ તાતાજીનું આવવું ! મોટા પુત્ર કબીરાવના કુકર્મથી કંટાળેલો, તાનાજી નાના પુત્રને પુરતી તાકીદ આપે છે કે બચ્યા.

આબાદ તે ઘર જાણવું જ્યાં માનુનીના માન છે.

સ્વર્ગ સંમતે સદન છે જ્યાં પત્નીના સન્માન છે.

રાયાજીને ઉપદેશ, રાયાજીનું જવું, બાદ વૈકુંઠરાવનું આવવું, અહીં વૈકુંઠરાવની બેવકુશી પુર જહારમાં ચમકી ઉઠે છે, સરહદપરના સંદેશાને બદલે કબીરાવે વીમળપર લખેલો પત્ર ગભાટમાં તાનાજીને આપે છે

પવીત્ર બાપની કુકર્મ કુલાંગાર પુત્ર માટે બળતરા, કબીરાવપર અત્યંત તીરસ્કાર કબીરાવને દાર કરવાનો મજબુત મનસુબો કરી, એ પવીત્ર નતવીર બોલી ઉઠે છે કે.

ઘરે છે આશ એ માનવ અમારે ઘર બાળક હો,
જનેતા એ સુખી કે જે વધારે પુત્ર પાલક હો.

સંતાન માટે માનવી યત્નો બહુ કરતા,
પરીણામ એનું એજ આવા અંદમ અવતરતા,

શા કામના એ પુત્ર જે કુકર્મ કરનારા,
એવા હરામી પુત્રથી તો વાંઝીયા સારા.

પુત્ર વધતો નીશ્ચય.

પ્રવેશ ૬ હો.

ઉદય ભાનુનો મહેલ.

જિંદગીભાનુ અને સરદારો કીલ્લાની હાલત પર વીચાર કરે છે એજ વખતે વીમળ કેદ થવાના સમાચાર મળે છે જિંદગીભાનુનો ઉમ્મરોપ મરાઠાના નાજનો ઠરાવ

પ્રવેશ ૭ મો.

કબીરાવનું રાયનપુર.

કબીરાવ પોતાની પરણેતર પત્નીને સંતાપી રહ્યો છે, ધાવણ આળક તરફ અણગમો દર્શાવી રહ્યો છે, દુનીયાનો ન્યાય છે કે એક જીંઝ બરબારને પુનોત પત્નીજ મળે છે, તે મુજબ અહીં પણ છે, સન્નારી સુગુણા પોતાના પતિને સતોષ દેવા યત્ન કરે છે, પણ “વીક્ષયની દુર્ગંધીમાં સઠનાર કીડો ગુણીયલ ગુલાબ કેમ પસંદ કરે”

કબીરાવ હદ બહાર તેને સતાવે છે, દારૂબાજ બરબારની રાંક પરણેતરની હાલતનો ચીતાર કબીરાવની મા તથા બહેન ગઝબક સાંભળીને સુગુણાની મદદે આવે છે, નાલાયક કબીરાવ તેને પણ આશુકથી કટકાવે છે,

જે વખતે જીલમની હદ થાય છે એજ વખતે તાનાજી જગતસીંગ સાથે હાબર થાય છે, કબીરાવ શરમાઇને ચાલી જાય છે, તાનાજી પોતાના આત્મજનો પાસે કબીરાવનું કુકર્મ રજુ કરી તેનો વધ કરવાનો નીશ્ચય જાહેર કરે છે. (એક સુખી કુટુંબપર કાળો કેહેર)

પાળી પોશીને મોટા કરેલા પોતાનાજ પુત્રને મારી નાંખવા માવન તરને શું દુઃખ થાય છે તે ચીત્ર મર્દ મરાઠો અતે એ ઠરાવ પર કાયમ બને છે કે કબીરાવે મરવુંજ જોઇયે, કબીરાવને બેઠાવી મંગાવવો, સર્વ બાબત તેનેજ મોઢે કબુલ કરાવવી, પ.રકી અને પોતાનીનો ભેદ ભણાવવો, કબીરાવને તેની પરણેતર બનાવી કહેવું કે નીતીનો માર્ગ બુલેલા પાગલ છોકરા.

આ સ્વર્ગની સીધી સડક એ નક કેરી લહાય છે,

આ કર્મ એ દુષ્કર્મ છે આ ન્યાય એ અન્યાય છે.

આ સ્વર્ગ દેવત તજીને તેં રાહ લીધી નાશની,

તો પુણુ હોજો જીંદગી જા તું સમા બદમાશની.

મોતનું દરમાન ! એક ધર્મ રક્ષક બાપ પોતાનાજ લોહીથી ઉત્પન થયેલ પુત્રને વધેરી નાંખવાનો દુક્રમ કરતાં બોલી ઉઠે છે કે.

“ધર્મ રક્ષા સત્ય રક્ષા હી-દુઓનો આત્મ છે

પવીત્ર ગીતા પાઠથી પણ એ વધારે મહાત્મ છે.”

અતે કબીરાવનું શીર કાપી ઉદયભાનું પર મોકલવું.

ટપ્સો.

શ્રી ૧૧

અંક બીજો

—♦(•)♦—

પ્રવેશ ૧ લો.

સ્થળ :—રસ્તો

શેલારના આત્મોલિંગાર

પ્રવેશ ૨ જો.

સ્થળ :—ઉદય ભાનુની છાવણી

મરાઠા સાથે લડાઈ જાહેર થઈ ચુકી છે. જાલીમ પણ જવામદ ઉદયભાનુ પોતાના મીત્રો પાસે હૃદય વાંચી રહ્યો છે. ઉપડવાની તક પારી તેજ વખતે કબીરાવનું મસ્તક લઈને જગતસીંગ હાજર થાય છે. કબીરાવના કુકર્મથી ઉદયભાનુને વાકેફ કરે છે વીમળને તાનાજીએ છોડી દીધી એ ઉદારતાની વધાઈ આપે છે, ઉદયભાનુ સ્વભાવીકળ પ્રશ્ન કરે છે કે, શું એક પીતા પોતાનેજ હાથે પુત્ર સંહારે છે. જગતસીંગ બે ધડક કહે છે કે હા એમજ છે.

ખરા રજપુત હો તો નિહાળો આ મર્મ હિંદુનો,
જુઓ સરદાર સામે પડેલો છે ધર્મ હિંદુનો.

ઉદયભાનુને સખ્ત અસર થાય છે, તેનો આત્મા પોકારી ઉઠે છે કે, એ હિન્દુ છે તો પછી હું કેણુ રકતનો રજપુત એકવાર પાછો પોતાની સીંહ વૃત્તી શીખે છે. પણ વીધી નીમાંણુ જુદુંજ હતું તેજ વખતે વીમળ દાખલ થઈને પોતાના પતિ ઉદયભાનુને ઉશ્કેરે છે, તાનાજીના સદ્ગુણથી અજ્ઞાન નોરી મુખર્તાથી સુધરેલી બાજુ પાછી બગાડે છે ! જગતસીંગની મુસીબત ? જગતસીંગનું મોત ! ઉદયભાનું તેનું મસ્તક તાનાજી પર કમાલખાન નામના સરદાર સાથે મોકલે છે.

પ્રવેશ ૩ જો.

જંગલ રસ્તો

તાનાજીને મસ્તક પહોંચાડવા નીકળેલ કમાલ કમની કહાણી માતો સુધે જાય છે ! તેજ સ્થળે કબીરાવને કુકર્મમાં મદદ કરવાના

વાંક સર દેશપાર કયેલો વૈકુંઠરાવ સહકુટુંબ નીકળે છે સુંદર રૂમાલમાં બાંધેલ મસ્તક ચોરે છે, અને તે ચોરી ખુનના આકારમાં ઉધાસી પડે છે, વૈકુંઠરાવ કેદ !

પ્રવેશ ૪ થો.

ઉદયભાનુનો મહેલ.

વીમળ દેવી અને સખીઓનો વીનોદ એક સખી દ્વારા કમળની ખજર પડવી પતીને વચ્ચે રાખવાની ખુમારી ધરાવનારી એ રજપુતાણી કમળને પોતાની રૂબરૂ મંગાવે છે ! કમળને હાજર કરવી, પવીત્ર રજપુતાણીનો વીમળપર દેવી પ્રભાવ ! વીમળ તેની ભક્ત અને છે ! ઉદયભાનુનું આવવું, કમળને જોઈને ચોંકવું, વીમળના કટાક્ષ, ઉદયભાનુનો ક્રોધ ઉશ્કેરેલો, કમળને છોડી દેવાની હઠ લઈ જોડેલી વીમળ પોતાનો નાશ નીમાંણું કરે છે ! તકરાર વધી જતાં ઉદયભાનુ વીમળને મૌતની સગ્ન કરીને ચાલી જાય છે ! કમળનો જીકા જગતપર વૈરાગ્ય !

પ્રવેશ ૫ મો.

સ્થળ:—કચેરી.

મસ્તક પહોચાડવાની મરદાનગી કરાવતે શહેર કાતવાલ બનાવે છે ! વૈકુંઠરાવનો મુકદ્દમા તેનીજ પાસે આવે છે, હાસ્ય જનક ન્યાય.

પ્રવેશ ૬ ઠો.

સ્થળ:—લગ્ન મંડપ.

તાનાજીના પુત્ર રાયખાના આજે લગ્ન છે યજ્ઞવંતી અને સખીઓનો આનંદ. બાદ લગ્નની તૈયારી, એ મંગળ વરતાય છે, તેજ વખતે કમળે સંદેશો લખીને ઉડાડેલું કચુતર તાનાજીના ખોળામાં પડે છે.

“વીર મરાઠો પુત્ર લગ્ન કરતા સતીરક્ષાને પ્રથમ કર્તાવ્ય કરી પણ પછી ખોયા વીના એકલો સીંહમઢપર ચડી જાય છે” ખીજી બાજુ યજ્ઞવંતીના મહેણાથી રાયજીની આંખ ખુલે છે.

પ્રવેશ ૭ મો.

સ્થળ જંગલ.

જો બાહ્ય પ્રતીપાલ હીન્દુપદ પાદશો જવપતી મહારાજ
શીવાજી કીલ્લાની સ્થિતિ તપાસે છે, ઉદય બાતુના ફરમાનથી વીમ-
ળને કતલ કરવા અહીંજ લાવવી, કમાલને એ કામ સોંપાયું, નેહી
પરસ્ત મુસલમાન એક કમળેર અખળાને કતલ ન કરતાં જોડી
મુકે છે શીવાજી તેની દીલાવરી પર ખુશી થાય છે, તેજ વખતે
શૈલાર તાનાજી એકલો સીંહગઢપર ગયો. તે ખબર આપે છે,
શીવાજીની કુચ.

પ્રવેશ ૮ મો.

કીલ્લાની કડાતું ચડાણ

વીર તાનાજી ચંદન ઘોની મદદથી કીલ્લો ચડી પહેરેગીશને
હાર કરે છે જેથી સતી રક્ષાનો માર્ગ ખુલ્લો થાય છે.

સિંહનું સાહસ.

ટેબલો.

અંક ત્રીજો.

સ્થળ:—કેદખાનું.

વીપદમાં પડેલી કમળના આત્મોદ્ધાર ઉદયભાનુની છેલ્લી તાકીદ, કમળનો ધનકાર, ઉદયભાનુનો બચાવક કોપ, કમળને બચ્ત કરવાની તક્યારી ! તેજ વખતે કીલ્લો સર થવાના સમાચાર, ઉદયભાનુની સંપૂર્ણ આસુરી લાલસા કમળની મુશ્કેલ સ્થિતિ ખરે વખતેજ તાનાજીનું આવવું, સતીના બચાવ માટે. વીરની મર્જના કમળનો બચાવ.

ટુલ્લો.

પ્રવેશ ૨ જો.

સ્થળ:—વૈકુંઠરાવનું મકાન

વૈકુંઠરાવની એક વધુ કૃતી ધર સંસારનો ગોટાળો કમાલખાનને કુર્બાનના સંગની શીક્ષા મળવી.

પ્રવેશ ૩ જો.

સ્થળ:—સીંહગઢનો ચોક.

કીલ્લામાં દાખલ થયેલ મરાઠાને ઉદયભાનુ પાછા હાથે છે અને ચોકદવાર બંધ કરાવે છે તાનાજી અને શેહારની સંક્રામણ તાનાજીની મરદાનગી દરવાજે જમીન દોરત કરવો સતી કમળને શેહાર સાથે રવાના કરવી. ઉદયભાનુનો હલ્લો બે રણશુરાની મુલાકાત.

ઉદયભાનુની તલ્વારથી તાનાજીનો અંત શેહારની તલ્વારથી ઉદય ભાનુનો અંત એજ વખતે છત્રપતીનું આગમન બન્ને વીરને સમાન માન.

પ્રવેશ ૪ થો.

સ્થળ:—દરબાર.

કમળ અને વીમળની ઇચ્છાનુસાર વ્યવસ્થા તાનાજીનું અંતર કમળ શીવાજીને હાથે પુર થવું.

શયબા અને યશવંતીના લગ્ન.

સંપૂર્ણ

મેનેજંગ ડીરેક્ટર—ડેનીએલ ડેવીડ.

શ્રી ૧૧.

ઈશ્વર સ્તુતી.

બાળાઓ—

પ્રથમ સ્મરીએ પ્રણત પાલ
 ગજવદન શાંખ બાલ
 અચળ શાંતી દે કૃપાલ
 ગવરી તનય દીન દયાળ
 નમન કરીયે ધરીને વહાલ
 આર્ય ધર્મ રક્ષ પાલ
 પરમ સુખદ તુજ નામ
 પુનીત કરતું પુણ્ય કામ
 વીપદ હરતું સુખ ધામ
 તવ શરણ દીન બાળ

બાળાઓ—

૧

નરવીર મહાધીર ઔષ્ઠ સુજનનાં જીવન ન્યાસં છે
 અનુપમ સુંદર સુખકર શ્રવણે પ્યારાં પ્યારાં છે
 ગંગાજલ સમ અતી નીર્મળ જેની નીતી
 સુખપર છે સત્યોચ્ચાર ધર્મની પ્રીતી
 ચીત્ર વીમળ એ ધર્મ વીરના ન્યાસં ન્યાસં છે
 હીમાચળ સમ છે અચળ જેહની કીર્તી
 પુન્યાત્માં વંદન યોગ્ય સ્નેહની મુર્તી
 પરમ પુનીત જન તણા ચરીત્રો અમૃત ધારા છે

ક્રમળ—

૨

સ્વપ્ન સમો સંસાર મૃગજળ વીથિતણા વહેવાર
 મીથ્યા માયા જળ અનુભવતા ભાસે એ અસાર
 ધામ ધરા ધન સુતવીત નારી
 પુત્ર અને પરીવાર
 સકળ મોહનાં બંધન માનો
 ના કરવો વીથિસ કશાનો
 એક પ્રભુ આધાર

વૈકુંઠ—બૈરી

૩

રંગીલો રાજ રૂપાળો છેલછબીલો ફક્કડ ભારે ફાંકડો
 છબીલો ઓગલાવાળો વરણાગીમાં હું છું ભારે વાંકડો
 રાખો હવે છેક બડાઈ ના કરો
 બહારના બીકણ બૈરી પાસે વાઘ
 ધરણુ ઘેલી જોરનાં માફં જણાતી
 ધાફં તો હું હાથી હરાવું લાખ
 નકામા ઓગાલાવાળા બહારના શુરા બૈરી પાસે વાંકડા
 ભાળીને રજપુત આધા ભાગીયા
 રાખ હવે આ મુછનો મોલો રાખ

નાચનારીઓ—

૪

ચમકી રહી છે કીર્તી તારી સર્વ હિન્દુસ્તાનમાં
 નવ ખંડમાં ધરધર ગવાતી વીરતારી નામના
 પાણી ઉતાર્યાં સેંકડો રણમર્દના મેદાનમાં
 ડંકા બજે છે સૌ સ્થળે નરવીર તારા નામના
 રસીલા એક અણુસારે
 અંનંગ ઉભરાયે
 અંતર અકળાયે મદન શરમાયે... ..
 નયન કમળ નાચે થનગન થન
 ઘેરી નજર તલવારે—હૃદય વીદારે

શેલાર—

૫

ખરા સદ્ધર્મ ચ્હાનારા કરે સ્વીકાર નીતીના
 પ્રભુને તેહ છે પ્યારા ચહુજે પ્યાર નીતીના
 જગતનાં તત્વ છે નીતી સુધાનાં સત્વ છે નીતી
 અખીલ બ્રહ્માંડના કૃમને ખરો આધાર નીતીના
 પુનીત પુષ્પો થકી ભરપુર મુશોભીત બાગ નીતીના
 જગાડે સ્વર્ગનાં દૈવત મધુરો રાગ નીતીના

વૈકુંઠ—

૬

થવા જરૂર ચાહો તો કરો વેપાર માખણનો
અનેરો લાલ દેનારો ખરો વેપાર માખણનો
ન થાપણ જોઈએ ઝાઝી નફાની જગતી બાણ
જગતને રાખવા રણ ધરો આધાર માખણનો
જગત ઘડવાની જો શક્તી મને પરમાત્મા આપે
બનાઉં તત્વ ત્યાગીને બધો સંસાર માખણનો

સખીયો—

૭

મધેલી મન હરનારી મન હરણી તારી ચાલ
અલબેલડી કામણગારી ઓછાં વરસાવો બહાલ
ચશવંતી:— જોબનીયું આ છલકાતું

મનહરખાતુ ડરખાતુ

મુખડુ છાતુ મલકાતુ

ના કંઈ મને સમજાતું

સખીઓ:— ધીરે ધીરે સૌ સમજશે હજી તમે છો બાળ

કાંબની બાવરી બાળા

શા છે અંતર ઉછાળા

આ ચીત કરે છે ચાળા

નાથે નયનો શરમાળા

ચશવંતી:—ચીબાબલી તું ક્યાંથી જાણે બહાલમ કેરે બહાલ

હા—મદ.

સખીયો—

૮

અંગ અંગે છવાઈ અનંગની કળા

ધીમા નીસાસા બન્યા ઉતાવળા—અંગ

મદન રાજ વીજ્યમાળ અર્પશે અલબેલડી

ખેડેની હું હારી ત્યાગો આ તોફાન

શીઠ શરમાવો રાખો જરા તો કંઈક બાન

ધીરજ ધાર ધીરજ ધાર રામા રસબેલડી

મનકું કંઈ ખોલો બા મુકી દ્યો માન

છુપાવ્યાં છુપે ના નયનો તણું એ નીશાન

અંક ૨ જો.

શેષાર—

ગાફીલ તું સોચ મનમેં હરીનામ કયું બીસારા
 મુનતા નહી બજે હું સીરકાલકા નગારા
 બેબન ભરી હયે નારી દીલકો લગી વો પ્યારી
 જખ મોતકી તૈયારી તુજસે કરે કીનારા
 મુંદર હયે દેહ તેરી હોવે ભસ્મકી ઢેરી
 પલકી લગેના દેરી વૃથા કરે વીચારા
 માયા કે જલમાંહી મુરખ રહા ફસાઈ
 અહુમાનંદ મોક્ષ પાઈ હરી ચરનકો સંહારા

કંચનીયો.

(૧૦)

ભવેં ખિચી હયં લીચે હયં ખંજર
 ગજખકે તેવર ચઢા રહે હયં
 કળ ખુદા જાને કિસ્કી આયે
 વો આજ મકતલમેં જા રહે હયં
 ખુલાકે દીદારકે બહાને
 વો ખૂને આશિક બહા રહે હયં
 ઝોર ઊસ્પે કહતે હયં કીસ
 દીરાખસે હમ તો હોલી મના રહે હયં
 કહાકી ઉલ્ફત કહાંકી ચાહત
 હસીન જીતે હયં બે વફા હયં
 કહી ન બાતોમેં ધંકી આના.
 તુમેહે ચે પાગલ બના રહે હયં

મીમળ—

૧૧

મારા વીચિતણાં વીશ્રામ
 સહુણા અંતરના આરામ... ..
 માનસ સરના હંસ વીહારી
 જનમ જનમની દાસી તમારી
 મન મંદીરમાં મુર્તી તમારી સ્થાપી
 અચળ સુખ ધામ
 મન ઉપવનના મોર મધુરા
 ટેકવંત નરછો રણ શુરા
 આજ પીછાણ્યા તમને પુરા
 દીધાં હૃદયના દાન

વૈકુંઠ—

૧૨

કેને કહું હું કથની મારી આવી શીરપર આકૃત ભારી
વેરી વીધાતા રૂઠી દશા થઈ માઠી

ધરખાર નાઠાં નોકરી નાઠી

આવી ફાંસી નશીબે અણધારી... ..
મુખ સાલિબી લેવા જતાં જે હતું તે પણ નાં રહ્યું
ઘોડા પકડવા જતાં ઘરનું ધધેડું નાશી ગયું
અફસોસ ખેલ્યાં શું હતો આજ હાલત શી થઈ
રાજ લેવા જતાં લંગોટી હતી તે વહી ગઈ
જાણી નશીબે મોકાણ પાકી ખુની ઠર્યો છું
મરવું છે બાકી
જય માધવ મુકુંદ મોરારી.....આવી

સખીઓ—

૧૩

ઝરમર વરસે વાદળી વીજ કરે ચમકાર
સહીયર અંતર ભેદતાં મોર તણા ટહુકાર
હારે સખા વષાં રવની રાત અતી દોઢાલી
ધીમી સરેરે લોલ.

મુના મદીરીયાં મુના શણગાર આ
જણાય વીશ્વ એરે ભર્યું રે લોલ.

હેનની હુદનાસી નીર નયનમાં ભરે
એક આશ છે. હુપાગ શ્વાસ શ્વાસમાં
ધ્યાનમાં જ્ઞાનમાં ભાનમાં સાનમાં.
રાગ રંગન ને ઉમંગના

વનીતા વીરહ વ્યાકુળ થાય વીથોગી વાલમારે
ઘડી ઘડી પખ મન મુઝય સલુણા સાજનાર
મુખકર મુદર મન હરતું ચીતવન આતથી ના જતું
વીરહાગની જાગ્યો તન માંહી
વ્યાકુળ મનડું શાન્તી ન હી

કમળ—

૧૪

ગગને મેઘ ધનુષ્યમાં દેખાયે બહુ રંગ
તેવું જીવન જીવતું ચોવન રંગ પતંગ
માયાના ભજવાય ખેલ આ માથ્યા સંસાર માંહી
મમત ન કર જીવ જરી જે વીચારી
જીવન સરીના જય સરતી
રહે શાની સ્થીરતા મમતા શાની

૧૫

અગર પૃથ્વીરાજ હું હોતે ન દીલ્લી સર કદી થાતે
 દુશાશન હું હતે તો પાંડવો સો સાફ થઈ જાતે.
 હોતે હું જુલૂમસ સીંહર ચમકતે એશીયા અંદર
 સીંહર હું હતે તો સર્વ દુનીયા ચરચરી જાતે
 હોતે રાવણ કદી ને હું ન ચાલે વાંદસઓનું
 શીવાજી હું હતે તો સીંહગઢ ઉપર ચડી જાતે.

સખીઓ—

૬

તનમાં તાલાવેલી થાશે રસીયારાજ જોશો ત્યારે
 મનનાં માન જાશે બહેની શીરના તાજ જોશો ત્યારે
 ઓ રઢીયાળી નાથ નીહાળી
 નયનો ઢળશે સાહેલી શરમાશે તું મદધેલી
 ધરશે પ્રીતમકર દુર થશે તવ ડં
 જોખન જગે ને રસ રંગે
 થાશે બહેની મતવાલી વાલમની ખનશ વહાલી
 સજની ધીરજ ધર મળતાં રસીકવર

—(૦)—

શેલાર—

૧૭

જગજળ જંગળ દુખદાઈ મનમાન
 ચી-તા દુખદ તાપ જન રોજ ભાળે—જગ
 વાયુ વીપદ વાય
 સમણાં સરી જાય
 વીરવે મમત લહાય તન રોજ બાળે
 ભ્રમણાં સમો ભાસ
 સ્થાયી નહી વાસ
 પામે સદા નાશ જગ એક કાળે—જગ

વીમળ—

૧૮

પ્રેમના પરીતાપમાં શાન્તી નજર ચડતી નથી
 પ્રેમાંધને પરીણામની રવધને ખખર પડતી નથી
 જાણ્યું પતીનો પ્રેમ એ હુમેશ શીતળ છાંય છે
 પણ આજ જાણ્યું પ્રેમમાં શીતળ કળા જડતી નથી
 તન તાપને સંતાપ કેરૂં નામ બીજું પ્રેમ છે
 ક્નેહમાંહી સ્થીરતા લવલેશ સાપડતી નથી
 દુનીયા કહે છે પ્રેમ છેક, અંધ છે તે સત્ય છે
 પ્રેમાંધ પાગલ તણી કોદી આંખ ઉઘડતી નથી

અંક ૩ નો

કમળ—

૧૯

અજબ વીર્ય રચના બની સુખ દુખ આવે જાય
 વખત વખતની વાદળી વરસે ને વહી જાય
 વીપરીત વીશ્વનો બહેવાર
 અકળ રચના વીશ્વ કેરી રચી વીશ્વાધાર
 દુખી દીપ પતંગ પ્રજળે મોહમાં મરનાર
 રાગ સુણવા હરણ સહેતા પારધીનો વાર
 લગ્ન કોઠી કોઈ દીવસ કબૂ પારાવાર
 અગમ માયા શ્રીહરીની ના પમાતો પાર... ...

વેશ્યા—

૨૦

ભર ભરકે જામ પીલા દે સાંવરીયા
 બયઠે દીવાને હુય ચાર તેરે
 રેતીમે નાવ ચલાદે મોહનીયાં
 બયઠે હુય હોકે શીકાર તેરે
 મોહન મેરે મતવાલે પીયોજ અમૃત પ્યાલે
 યે બંગાલી બારા મનકી બાંકી મુરતીયાં
 તીરછી નીગા હોકે માસ્તેરે
 મેરી મયના સાથ રહેના
 મદભર જોખન તું મ લુટો મેરે છયલા
 આવોજહાં...

લલીતા—

૨૧

વેશ્યાને ઘરમાં લાવીને બન્યા ગધેડા બહાલા
 ભુલ્યા ભાળીને ભામા આ ગોરાળા બાલા
 આયા અખતુ હીકાનેપર કર કે મુકાલા
 ટાળ્યા ટળશે ના શાણા ભાઈ બ્રહ્માના
 લેખ લખાણા આડે રસ્તે જઈ ભાલે ભરાણા
 અરે વાહુરે સજન શાણા
 ઠોંસા બાધા લીધી બાધા
 જો જો રખડુ સ્વામીના અતે થાયે આ ગોરાળા.

જુની અને જાણીતી

માહાલે ઝ કુંપની

ની ટોપીઓ ખરીદો.

જેવી કે

રબત એન હંગેરીયન તથા ઝરેરી કે", અમારી

જાણીતી ટકાવ અને દેખાવમાં વાણીજ
સુંદર છે.

તે સીવાય

બચ્ચાના ફેન્સી ટ્રેસો તથા ફરકેપ ગંજીરાક,

મોજા રમાલ વિગેરે મ શે.

એક વખત પધારી ખાત્રી કરો.

ટેકાણુ:—

મારવાડી બજાર,

મુંબઈ.

સર્વોત્તમ દેશી દવાશાળા.

હોં ગોકલધાસ તેજપાલ હાઈ સ્કુલ સામે.
શેઠ ભગવાનદાસ બાપુલાલના માળામાં પહેલે માળે,
કાલબાદેવી, નાં ૨.

અમારે ત્યાં દરેક જાના દરદીઆની સારવાર
કરવામાં આવે છે.
શુદ્ધ સ્વદેશી વનસ્પતીના રસની

સર્વોત્તમ ગુટીકા.

હીંમત ચાર ગોળીનો રૂ. ૧૫.
ઘાતુને વધારી તુરંતજ ચપ્પટારીક અસર કરે છે. હૃદયને સર્વોત્તમ
રસ તથા સર્વોત્તમ ચુર્ણ વાપરવા પાવ બલામણુ કરવામાં આવે છે.
અમારી દવાશાળાના વર્ષિક રૂપીઆ પચીસ ભરી મેખ્ખર
ઘર્ષ લાભ મેળવી સેકડો રૂપીઆને બચાવ કરો.

ફાયદો ન થાય તો પૈસા પાછા
આપવામાં આવશે.

પ્રોપરાઇટર :

વૈદ્ય નાથાલાલ સુંદરજી ચોરવાડકર.

આ નાટકની ચોપડી મહામદ અબ્દુલ રહેમાને ધી ખલાત પ્રેસ.
સુદાન મેન્શન ડુંગરી મુંબઈ, નં ૬ માં છાપી અને પારસી
એમ્પાયર થીએટ્રીકલ ડ્રાં ના માલીકાએ ડોરોનેશન થીએટર
આંદરાઃ મુંબઈ ૭ થી પ્રસિદ્ધ કરી.

